

Küçükalp, K. (2017). *Nietzsche ve Postmodernizm*. İstanbul: Kibele Yayınları. 258 s.

Nietzsche and Postmodernism by K. Küçükalp

Reviewed by

UMUT DAĞ

Muş Alparslan University

Received: 13.11.2018 | Accepted: 21.11.2018

© Dağ, U. (2018). K. Küçükalp, *Nietzsche ve Postmodernizm*. *Beytulhikme An International Journal of Philosophy*, 8 (2), 859-862.

Giriş bölümünde yazar kitabın amacının Nietzsche'nin Modernizm eleştirileri bağlamında onun felsefesinin tek tek postmodern filozoflar üzerindeki etkisinden ziyade postmodern düşünceye ilham olmuş temel temalarını ortaya koymak olduğunu ifade eder.

Birinci Bölüm: Nietzsche ve Felsefe: Bu bölümde yazar Nietzsche'nin nasıl bir filozof olduğu, felsefe tarihindeki yeri ve felsefesi ile neyi amaçladığı üzerine bir analiz yapar. Yazara göre Nietzsche bir ozan filozoftur. Ona göre, "Nietzsche'nin üslubunda genel felsefeye özgü bilgi sunma, kavramsal çatılı bilgiler öğretme yoktur. Nietzsche bir aforizma yazardır. Nietzsche serinkanlı, mantıkça düzenlenmiş bir düşünce ikliminden çok duygusal bir iklimde, tutkular, özlemler, yermeler ve övmeler doğrultusunda düşünür. Nietzsche düşüncelerini yaşantısından devşirir." Nietzsche kendinden önceki felsefe tarihinin tüm enerjisini Sokrates'ten başlayarak oluşun ardında değişmeyen bir töz aramakla geçirdiğini ve bunu yaparken de aklı merkeze alarak nedensellik, erek, varlık ve tanrı gibi kavramlara felsefeyi tutsak ettiklerini söyler. Nietzsche kendi yerini Tanrı'nın ölümünün ilanı yani bütün bir hakikat iddiasında olan metafizik geleneğin sona erdiğini ilan ederek ortaya koyar. Yazara göre Nietzsche

✉ Alaaddin Yanardağ

Muş Alparslan Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü
76000, Iğdır, Turkey | umutfelsefe@hotmail.com

felsefesi varlığın yerine oluşu, tözün yerine eylemi koyarak batı metafizik geleneğin dışında kalmıştır.

Nietzsche'nin Tanrı'nın ölümü ilanı batı metafizik geleneğini nihilizmle baş başa bırakmıştır. Nietzsche felsefesiyle aslında bu nihilizmi aşma çabasıdır. Yazar Nietzsche'den bir alıntı ile nihilizmi şöyle tanımlar: “ en yüksek değerlerin kendi kendini değersizleştirilmesi, amacın kaybolması ve niçin sorusunun cevapsız kalması”. Nietzsche'nin Tanrının ölümü ile ortaya çıkan nihilizmi ise jeneoloji yöntemini kullanarak, güç istemi, üstün insan, amor fati ve ebedi dönüş kavramları aracılığıyla düşünsel anlamda aşmaya çalıştığını ifade eder. Yazar Nietzsche'nin jeneoloji yöntemini “yargılarımız ve faaliyet biçimlerimizi, bu yargılarımızın ve faaliyet biçimlerimizin ortaya çıkışını, onların tarihsel bir sorguya tabi tutulması yoluyla görünür hale getirme çabası” olarak tanımlar. Yazara göre, Nietzsche'nin Ahlakın Soykütüğü Üzerine adlı eserde jeneolojik soruşturma yaparak hakim ahlak anlayışın köle ahlakı olduğunu bunun ise kökenini Hristiyan ahlakında bulduğunu ifade eder. Yine yazarın ifadesiyle “Nietzsche'ye göre Hristiyanlığın zayıfın, ezilmişin, alçakgönüllünün tarafında olması; güce, kudrete ve soyluluğa yönelik hınç duygusundan kaynaklanmaktadır”. Yazara göre Nietzsche güç istemi kavramını “ batı metafizik geleneğinin ve Hristiyan ahlak düşüncesinin sebep olduğu nihilizmi aşmak ve kendinin ötesine geçen (kendi kendini alt eden), değerleri yeniden değerleyen üstün insanı yaratmak doğrultusunda ortaya koymuştur.” Nietzsche'nin üstün insanı nihilizmi aşma çabasında olan gerçeklikle barışık ve değerleri yeni değerleyecek yeni değerler yaratacak olan ve kendini alt edecek insandır. Amor Fati kavramını ise Nietzsche yaşam sevgisi, kader sevgisi herşeye rağmen yaşamın evetlenmesi tüm acısıyla birlikte trajedinin dahi kabulü anlamında kullandığını söyler. Ebedi dönüş kavramı ise amor fati kavramı ile doğrudan ilişkilidir. Yaşamın evetlenmesi ve metafizik düşünce ile Hristiyanlığın güçsüzlük ve hınç duyguları ile yargıladığı yaşam yerini iyinin ve kötünün ötesinde bir masumiyete bırakır. Bu bağlamda “yaşamın, oluşun masumiyeti düşüncesi, Nietzsche'nin ebedi dönüş kavramsallaştırması ile birlikte anlamını bulur. Hayata evet demek, varlık çemberinin sonu gelmez dönüşünü kavramak ve istemek demektir.”

İkinci Bölüm: Nietzsche ve Modernizm: Bu bölümü iki kısma ayırabiliriz: İlk kısımda yazar modernizm birçok anlamında kullanıldığını bunların

özellikle felsefi ve sosyolojik anlamının ön plana çıktığını söyler. Felsefi anlamda modernizm “aydınlanma düşüncesi ile birlikte gerçekleşen entelektüel dönüşümün ortaya çıkardığı dünya görüşünü, hümanizm, dünyevileşme ve demokrasi temelleri üzerinde yükselen bilimci, akılcı ilerlemeci ve insan merkezci bir ideolojiyi ifade eder.” Ona göre modernizmin dört temel karakteristiği vardır. Bunlar sırasıyla: Hümanizm, Özne- Nesne Düalizmi, Lineer Tarih Anlayışı ve Pozitivizm. Hümanizm, en genel ifadesiyle hakikatin bilinmesi hususunda insanın ve insan aklının tek ve temel otorite kabul edilmesine işaret eder. Özne- Nesne Düalizmi ise Descartes ile başlayan düşünen öznenin merkezde olduğu ve geri kalan tüm varlık alanının nesne olarak tanımlandığı düşünme biçimidir. Lineer tarih anlayışı ise tarihin doğrusal bir biçimde ilerlediğini ve modern çağın en ileri çağ olduğu iddiasına dayanır. Son olarak, Pozitivizm, ise epistemolojik anlamda insan bilgisini tümüyle olgulara ve deneysel olana indirgeme çabasıdır.

İkinci kısımda ise yazar, Nietzsche’nin modernizm eleştirilerini üç ana başlık altında ifade eder. Bunlardan ilki düalizm eleştirisidir. Nietzsche özne nesne düalizmini aslında Sokrates’ten başlayarak gelen batı metafiziğinin bir devamı olarak görür. Batı metafiziği ona göre kavramsal ve kurgusal olanı yani Apolloncu olanı, oluşu, yaşamı ve içgüdüleri kabul eden Dionysosçu düşünce yerine kabul edip ikame etmeye çalışmıştır. Özne nesne düalizmi de bu bağlamda meydana getirilmiş oluşturulmuş yaşam karşıtı kurgusal felsefenin bir ürünüdür. İkinci eleştiri, Nietzsche’nin Modern bilgi ve hakikat anlayışlarına olan eleştirisidir. Batı metafiziği ona göre mutluluk ve edemi akılla özdeşleştirerek yaşam karşıtı kurgusal bir düzen ortaya koymuştur. Nietzsche için hakikat oluşturulan, sürekli yaratılan ve sosyal yaşamda oluşturulan bir şeydir. Ayrıca Nietzsche doğal fenomenleri araştıran bilimin esasında kendi konu ve sınırlılıklarından dolayı zaten hayatın bütününe kucaklayacak bir değerler dizgesi oluşturmaktan yoksun olduğunu söyler. Üçüncü eleştiri ise, Nietzsche’nin modern tarih anlayışına yönelik eleştirisidir. Modernizmin insanlık tarihinin ilerleme içerisinde olduğuna yönelik düşüncesini Nietzsche bir yanılsama olarak görür. Tanrının ölümü ve nihilizmin doğuşu aslında bir ilerleme değil bir çöküş ve yeniden yeni değerler üretme şeklinde okunduğunda ilerleme fikri bir yanılsama olarak kalacaktır.

Üçüncü Bölüm: Nietzsche ve Postmodernizm: Bu bölümü yazar iki kısma ayırır. İlk kısımda postmodernizm hakkında bir analiz yapar. Yazara göre postmodern teori aydınlanma düşüncesine, rasyonalizme ve bir bütün olarak batı metafizik geleneğine yıkıcı eleştirel getiren Nietzsche tarafından başlatılmıştır. Postmodern filozoflar, modernizmin adalet, teori, hakikat vb. kavramlarla kendilerini meşrulaştırdığı bilimsel ve nesnel olma iddiasındaki söylemleri meta-anlatı olarak isimlendirip reddederler. İkinci kısımda ise yazar postmodern felsefi düşüncenin karakteristikleri olan olumsuzluk, anti-hümanizm ve perspektivizmi analiz eder. Olumsuzluk fikri esasında, evrenselliğin, belirlenmişliğin ve zorunluluğun karşıtı olarak inançlarımızın ve arzularımızın zamanın ve tesadüfün ötesinde herhangi bir referans kaynağı olmadığına ve onların tamamıyla tarihsel ve rastlantısal olduğuna işaret eder. Yazara göre, Nietzsche'nin eserlerinde dile getirdiği çocuk, oyun ve şans metaforları ve bizlerin aslında dönemsel varlıklar olduğumuz gerçeği olumsuzluk düşüncesine ilham kaynağı olmuştur. Anti-hümanizm postmodern düşüncenin bir diğer temasıdır. Nietzsche'nin hümanizm eleştirisi öznenin tarihsel süreçte kurgulanmış olduğu tezine dayanır. Nihayetinde, Tanrı'nın ölümü özelde öznenin ölümüyle eşdeğer olduğu gerçeğinden hareketle Nietzsche anti-hümanizm fikrine ilham kaynağı olmuştur. Perspektivizm ise yazara göre modern düşüncenin temsil epistemolojisine karşı bir düşünme biçimidir. Nietzsche'nin olgu diye bir şeyin olmadığını ve bütün bilme etkinliğinin birer yorumdan ibaret olduğu fikri perspektivizmin ana fikrini oluşturur. Yazarın ifadesiyle "perspektivizm yorumdan geçmemiş olgu ve değer olamayacağına işaret eder. Bu veçhesi ile perspektivizm, sabit ezeli ve ebedi kendiliklere sahip olma iddiasındaki geleneksel epistemolojinin bilgi anlayışına karşıt bir teorik stratejiyi imler."

